

Splošne vesti

— Kmečko nadaljevalno šolstvo. Kralj. banska uprava III./4. je s svojim odlokom 1391/1 od 22. februarja 1940. imenovala naslednje učitelje za nadzornike na kmečko nadaljevalnih šolah: Beloglavca Vilibalda iz Gor. Lendave, Gosaka Jožeta iz Teharija, Grčarja Tita z Barja, Jandla Frana iz Radencev, Tita Josipa iz Puconcev ter sres. šol. nadz. Vončina Drača iz Crnomlja. Imenovanim so dodeljene kmečke nadaljevalne šole vse dravske banovine; predpisan jim je tudi pravilnik. To nadzorstvo velja le za redne učne osebe, t. j. za učitelje.

— Učiteljice za ročna dela in gospodinjstvo. Vse učiteljice, ki morajo poučevati gospodinjstvo in ročna dela, nimajo največkrat nobenih pripomočkov, navodil, učil, predlog, vzorcev in drugih prepotrebni reči, da bi

lahko svoj predmet uspešno poučevale. — »Žena 1940«, mesečnik v službi današnje žene, je stopil tudi v službo današnje učiteljice. Zato prinaša mnogo gradiva iz gospodinjstva, še več pa vzorcev, predlog in navodil za ročna dela. Uredništvo lista je sklenilo, da bo posihal še bolj ustrezalo vsem željam, ki jih bodo sporočale učiteljice, in bo prinašalo v listu »Žena 1940« vse, kar bodo učiteljice naročnice pisale. — Ze sedaj ustreza list željam svojih naročnic učiteljic po najboljših močeh. Listu je priložena brezplačno tudi pola za kroje in ročna dela, ki prinaša na eni strani vsak mesec do 20 krojev za vsa močča oblačila, zlasti mnogo za otroke in takih reči, ki si jih lahko doma sešijemo, na drugi strani pa osnutke za ročna dela po željah naročnic. — Oglejte si še prilogo današnjih številki »Učiteljskega tovariša«!

Kaj vse pišejo o učiteljstvu, šoli, prosveti in JUU

— I »Politika« od 1. marca t. l. prinaša daljšo izjavo, ki jo je dal predsednik JUU gospod Ivan Dimnik uredniku »Politike«. Izjava razmotriva predvsem o položaju učitelja v podeželju ter pravi, da naj se oni s podeželja izenačijo z učiteljstvom v mestih. Tako pravi Ivan Dimnik. Učitelji, ki so s svojo službo napoteni v podeželje, najbolj poznajo vse podeželske razmere. Njihovo delo je posebno težko in plemenito. Ni pa v naši kmetijski državi našlo tistega razumevanja, ki bi ga bilo po vsem svojem delu upravičeno zahtevati. Teža razumevanja ni našlo pri političnih ljudeh niti pri naši široki kulturni javnosti. Kakor je težak ta učiteljski poklic, je še bolj otežkočen z nerazumevanjem prilik od strani onih, kateri učiteljstvu dajejo pravni in materialni položaj.

Naše podeželje je v kategoriji plač poptisnjeno v III., to je najnižji druginjski razred. To pa zaradi tega, ker se je mislilo, da je življenje na deželi lažje in cenejše kot življenje v trgih in mestih. A to je težka zmotna. S tretjim druginjskim razredom se pa ni degradiralo samo podeželje, ampak se je s tem stavilo na najnižjo vrednost tudi delo samo na deželi, ki ga opravlja državni uradnik. To omalovaževanje vrednosti podeželskega delavca in njegovega dela najbolj zadene ravno narodnega učitelja. Fatalno je, ako mora minister prosvete uradno ugotoviti, da je v teji državi 900 praznih razredov in da je od vsega okrog 500 podeželskih šol sploh brez učitelja. Moramo se vprašati, kje so te šole in ti oddelki? Dobili bomo odgovor, da so to vasi v najtežjih krajih, tam, kjer je največja neprosvetljenost in nepismenost. Moramo se vprašati nehoti od kod ta pojav. Odgovor je popolnoma naraven. Službovanje v teh krajih je tako težko, da ne nudi niti najmanjše eksistence ter je to prava borba s suho materijo. V ostalem prikazuje Ivan Dimnik, kako je ravno v teh krajih učiteljstvo prepuščeno samemu sebi, saj si niti ne more oskrbeti najprimitivnejših pogojev za življenje, t. j. niti hrane niti stanovanja. O drugem, da niti ne govorimo.

— I »Slovenski dom« od 13. februarja je priobčil sledeči napad na JUU: Jugoslovensko učiteljsko združenje, kakor se službeno imenuje, je izdalo posebno pojasnilo v zvezi z akcijo hrvaških učiteljev, ki so sklenili pretrgati vse vezi s tem združenjem, ki je pomenilo zmerom le predstavnik najbolj ozkosrčnih in hrvaškemu narodu nasprotnih elementov. Učiteljsko združenje hvali delo jugoslovenskega učiteljstva in pravi, da tega učiteljstva pri delu ni vodilo nikdar nič drugega kakor služba domovini in »zedinjevanju vseh nacionalnih sil«. Dalje pravijo, da je združenje bilo za vse učitelje prava bratska organizacija, v kateri so vsi Hrvatje, Slovenci in Srbi kot ogromna armada »v službi interesov zajednice in države nosili legendarno zastavo polne svobode in enakopravnosti in stopali v borbo proti vsemu, kar je bilo reakcionarno in nazadnjaško... Tako pravi združenje, in reči je treba, da še nobeno društvo ni nagradilo toliko bobnečih fraz in samohval o svojem delu, kakor prav to. Iz zadnjega stavka, ki smo ga navedli, se tudi razume, zakaj so šli slovenski učitelji po večini v borbo proti svojemu narodu, pač zato, ker »so se borili proti vsemu, kar je nazadnjaško in reakcionarno«. Plevel nazadnjaštva bo treba pač drugje iskati in ga izkoreniniti in sicer tako temeljito, kakor so ga začeli ruvati Hrvatje, da so si očistili svoj dom in da se bo njihova mladina vzgajala tako, kakor bo hotelo ljudstvo, in ne tako, kakor pa bo hotela večina borec proti »reakciji in nazadnjaštvu«.

V svoji številki od 22. februarja pa priobčuje »Slovenski dom« sledeči popravek:

Ni res: »Jugoslovensko učiteljsko združenje«, kakor se službeno imenuje, je pomenilo zmerom le predstavnik najbolj ozkosrčnih in hrvaškemu narodu nasprotnih elementov, res pa je, da je učiteljsko združenje vršilo svoje delo na najširših demokratičnih osnovah, se zavzemalo za demokratizacijo šolstva in vsega javnega življenja ter vedno in povsod podpiralo tudi hrvaško učiteljstvo, s tem pa tudi hrvaški narod, v borbi proti omejevanju človeških in državljanjskih pravic.

Ni res, da »se tudi razume, zakaj so šli slovenski učitelji po večini v borbo proti svojemu narodu«, res pa je, da slovenski učitelji nikdar niso šli proti svojemu narodu, marveč so se borili le proti strujam, ki so jih silile v službo poedinih strank in režimov na škodo šole in naroda.

— I Potreba nove šole za Hrvatsko je naslov predavanja, ki ga je imel g. I. Tomašič, predsednik Saveza hrvaških učiteljskih društev v Zagrebu, 22. februarja. V tem svojem predavanju je predavatelj trdil in dokazoval, da je šola življenje samo. Vse drugo, kar se razume kot šola, je samo surrogat. Ta surrogat je toliko boljši, čim bolj se približuje pravi šoli življenja. — Današnja šola ni nacionalna. Prav tako ni izraz sodobnega življenja hrvaškega naroda, ker oni, ki so odredili njeno usodo, niso dovolili življenju niti, da bi pokukalo vanjo. — Današnja šola ne ustreza demokratičnim načelom in šablonizira, medtem ko priroda individualizira in niansira. Zaradi šabloniziranja smo v današnji šoli dobili take učne osnove, ki so zelo daleč od otrokove narave. Predavatelj je naglasil potrebo po novi šoli, ki bi služila kot pomoč pri zgraditvi hrvaške domovine. — (Po Hrvatskem dnevniku.)

— I Premalo učiteljstva je naslov članka v »Jutru« od 1. marca, ki pravi med drugim: »Veste, katero geslo bi si lahko prisvojili v prosvetni upravi? Tisto staro iz burke pri »Belem konjičku«: »Kufre gor, kufre dol!« Vsi se še spominjamo pretresljivih stisk in moledovanj, ko je ostalo več sto absolventov učiteljstva lepo doma pri starših. Niso in niso mogli dobiti službe, četudi so šole v vsej državi čakale novih moči. — Tako torej polje čaka, sejalcev ni, šole so odprte, a mladina je brez učiteljev. Kako bi se dalo za prvo silo odprti? Ker je treba po starem pregovoru vedno pometati pred lastnim pragom, bi kazalo vse učiteljske novice, ki so bili poslednje mesece nameščeni drugod po državi, posebno v vardarski banovini, poklicati v prosvetno službo v domačih krajih. Prav tako bi bilo treba vrniti v Slovenijo vse one učitelje, ki so bili iz političnih vzrokov prestavljeni v druge banovine. V številnih primerih bi bila s tem popravljena grozovita krivica, saj so bili posamezni družinski očetje neusmiljeno odtrgani od svojeev. Nekaj bi se doseglo tudi s tem, če se vrnejo na ljudske šole vse one moči, ki so dodeljene meščanskim šolam, pa še nimajo potrebnih izpitov. Receptov je dovolj, da bi se kričeha rana zacelila. Toda, ker smo zlasti v Sloveniji vzeli trmoglavost od ljubega Boga v zakup, je prav verjetno, da noben naš nasvet ne bo upoštevan! Le čemu? Saj je tudi stanovska organizacija JUU stavila že več upoštevanja vrednih predlogov, pa ni bil niti eden sprejet, — to bi bilo poniževalno.«

— I Članstvo učiteljstva banovine Hrvatske v Jugoslovenskem učiteljskem združenju. Zadnja številka »Narodne prosvete«, glasila JUU v Beogradu, se bavi na uvodnem mestu z vprašanjem članstva učiteljstva banovine Hrvatske v JUU po likvidaciji sekcij JUU za savsko in primorsko banovino. V zvezi s tem je objavljen v listu sledeči sklep izvršnega odbora JUU: »Na seji izvršnega odbora od 27. februarja 1940. se je na osnovi zahteve gotovega števila sreskih učiteljskih društev in posameznikov, ki se nahajajo na teritoriji banovine Hrvatske, razpravljalo, na kak način bi se takim tovarišem omogočilo še nadaljnje članstvo v Jugoslovenskem učiteljskem združenju. Sklenjeno je, da se začasno, dokler se pravni odnosi ne regulirajo, da na osnovi pridobljenih pravic in v duhu in analogično čl. 15. društvenih pravil ostanejo v članstvu Jugoslovenskega učiteljskega združenja tako sreska društva, kakor posamezniki, dolžni pa so vršiti svoje obveze po pravilih, to je plačati članarino neposredno glavni upravi JUU, ki bo vodila o njih potrebno evidenco in jih obveščala.«

Učiteljski pravnik

§ Vprašanje: R. K. Ali lahko učiteljstvo zapusti službeni kraj v prostem času, ne da bi imelo predhodno dovoljenje upravitelja ali sreskega nadzornika?

Odgovor! Vse počitnice in dnevi, ko na šoli ni pouka, veljajo za službene dneve, vendar se smejo med tem časom učitelji oddaljati in biti zunaj svojega službenega kraja, tako določa čl. 12. pravilnika o odsotstvu. (Glej Roč. katalog str. 234.)

— I Peresa, svinčnike, kuverte, črnila, pisarniške in šolske potrebščine si najceneje dobavite v Knjigarni Učiteljske tiskarne v Ljubljani.

Naša gospodarska organizacija

TOVARISICAM V POMISLEK.

Predvsem Vas prosimo: prečitajte te vrste do konca in ne hodite brezbržno mimo njih, marveč premislite njihove misli. To zahteva od Vas tovariški čut, čut solidarnosti do svoje stanovske skupine.

Gre za naš skupni dom. Mnogo smo že pisale o njem, razložile smo idejni in organizatorni načrt in skoraj nemogoče se nam zdi, da bi se našla med nami tovarišica, ki bi ne pozdravila našega napora z navdušenjem. — Pomislite: lep dom, prvovrstno urejena samska stanovanja, izvrstna kuhinja, zatočišče za učiteljsko žensko mladino! Učiteljicam, ki bi slučajno potovale skozi Ljubljano, se ne bi bilo treba potikati po drugih hotelih, marveč bi si, četudi le za nekaj dni, uredile prijazno in po domače, v krogu tovarišic.

MLADE TOVARIŠICE, ne smehljajte se prezirljivo, češ, mene se to ne tiče; omožila se bom in sploh; med starimi učiteljicami — brrr! Vidite, vse smo bile nekoč mlade in tudi Ve boste dočakale »gotovo starost«, da same ne boste vedele, kdaj in kako je prišla tudi k Vam. Morda Vam bodo svojci pomrli, morda jim boste odveč, otroci se bodo poročili — ostale boste same, želeč si tople besede in toplega doma. Nešteto jih poznamo, ki so šle to pot in ki iskreno obžalujejo, da naš dom še ne stoji.

Zato pa Vas prosimo, da vse poslušate naš apel, da se mu odzovete! Ponudila se nam je ugodna prilika za potrebni dokup zemljišča po razmeroma ugodni ceni. Ker pa nam še manjka znaten del kupne vsote, se moramo zadolžiti. Dolg bomo pa odplačevale le, če se poveča število tovarišic, ki bi bile pripravljene podpisati za dom »kamena«, to se pravi 1000 din, ki bi jih odplačevale v mesečnih obrokih po 11 din. Ne recite, da ne zmorete tega zneska! Pomislite, da je samo od Vas odvisno, ali bo stal dom že kmalu, ali pa moramo to misel pokopati. Ta prilika je preizkušnja za Vašo solidarnost, za Vašo stanovsko in žensko zavednost: ali naj bodočih generacije kažejo na nas kot na nesposobne tako majhne žrtve?

Prosimo Vas, da se odzovete vabilu poverjenice Vašega sreza, ki zbira podpise za »kamne« ali pa da nam javite pristavek s posebno dopisnico. Vse drugo bomo uredile me. Pridite o veliki noči na naš občni zbor.

Šolski radio

— r Torek, 12. marca; Kaj pišejo in čitajo učenci na ljubljanski gluho-nemnici; g. Vinko Rupnik.

Stanovska organizacija JUU

Dabilia

— JUU — SRESKO DRUŠTVO PTUJ bo zborovalo v soboto, dne 16. marca t. l., v Ptuj v prosvetni dvorani Mladike ob 9. uri, in sicer točno z običajnim dnevnim redom. Predaval bo tov. Vladko Majhen o Izvenšolskem delu učiteljstva. — Ob pol 8. uri bo seja upravnega in nadzornega odbora pri Zupančiču. Prosim odbornike za točnost.

Predsednik.

— JUU — SRESKO DRUŠTVO LJUBLJANA OKOLICA - ZAH. DEL. bo imelo zborovanje v Ljubljani 16. marca ob 9. uri v dvorani Trgovskega doma. Dnevni red: 1. Poročila odbornikov. 2. Predavanje tov. Marijana Pavčiča s temo: O pomenu življenjskega okolja našega učenca. 3. Slučajnosti.

Odbor.

— JUU — SRESKO DRUŠTVO LJUTOMER bo zborovalo dne 9. marca 1940, ob pol 9. uri v ljudski šoli v Ljutomeru s sledečim dnevnim redom: 1. Situacijsko poročilo. 2. Zapisnik zadnje seje. 3. Dopisi. 4. Poročila raznih poverjenikov. 5. Delovni program. 6. Predlogi in nasveti.

Odbor.

Poročila

+ JUU — SRESKO DRUŠTVO ZA RADOVLJSKI SREZ je zborovalo v Lescah dne 10. februarja. Tovariš predsednik je otvoril ob pol 10. uri zborovanje, pozdravil navzoče, zlasti predavatelja g. dr. Čermelja, ugotovil, da se je zborovanja udeležilo le 41 članov in članic, ker se članstvo iz Bohinjskega kota in Doline zborovanja ni moglo udeležiti zaradi spremembe voznega reda oz. ukinitvenja nekaterih jutranjih vlakov. Nekateri tovariši pa so zadržala skrajno slaba pota in visok sneg. Prečitani so bili dopisi, in pri tej priliki je tovariš predsednik pojasnil, da je društvo podpisalo spomenico glede izboljšanja gmotnega stanja državnega nameščenstva.

Tovarišica Rupnikova je podala izčrpno poročilo o letošnji božični obdaritvi obmejne dece. Iz poročila je razvidno, da je ta akcija v našem srezu tudi letos uspela in, da so šole našega sreza zbrale nad 900 komadov obleke, perila in obutve. Društvo samo je prispevalo din 500.— za obleko.

G. dr. Čermelj je predaval o narodno-obrambno delu. V nad eno uro trajajočem predavanju je predavatelj temeljito objasn timer za učiteljstvo prevažno vprašanje. Njegova izvajanja so se gibala predvsem okrog glavnega jedra predavanja: Učiteljevo narodno-obrambno delo na vasi, in to v šoli in izven šole, s posebnim ozirom na naš srez. Za svoja izvajanja je žel predavatelj toplo zahvalo zborujočega članstva in društvenega predsednika.

Na predlog tovariša Miculiniča se sklene, naj bi se v mesecu aprilu t. l. vršilo zborovanje na Bledu, kjer bi članstvo lahko prisostvovalo premieri mladinske igre »Kristalna čaša«, ki

»Dom učiteljic« v Ljubljani, r. z. z o. j. vabi na svojo

IX. REDNI OBČNI ZBOR,

ki se bo vršil na veliki petek, dne 22. marca t. l., ob 9. uri dop. v prostorih Učit. tiskarne v Ljubljani.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobritev zapisnika o zadnjem rednem občnem zboru.
2. Predavanje ge. prof. Erne Musarjeve: »Organizacija domov na Danskem.«
3. Poročilo a) načelstva, b) nadzorstva.
4. Odobritev rač. zaključka za l. 1939. in sklepanje o uporabi dobička.
5. Volitev načelstva.
6. Volitev nadzorstva.
7. Raznoterosti.

Ker bo poleg običajnih točk na dnevnem redu zanimivo in aktualno predavanje ter važna odločitev glede našega doma, nujno vabimo in pozivamo vse tovarišice, zlasti poverjenice, da se vabilu odzovejo v čim večjem številu.

Vabilo na

VIII. REDNO LETNO SKUPŠČINO

Učiteljske samopomoči v Ljubljani, zadruga z o. j., ki bo v nedeljo, dne 10. marca 1940, v državni mestni ljudski šoli v Novem mestu. Začetek ob 10. uri dopoldne.

Dnevni red:

1. Predsednikovo poročilo.
2. Zaključni račun za leto 1939.
3. Poročilo nadzornega odbora.
4. Poročilo o pravilniku za humanitarne ustanove.
5. Volitev upravnega in nadzornega odbora.
6. Predlogi in pritožbe.
7. Slučajnosti.

Opomba: Ako bi letna skupščina ob napovedani uri ne bila sklepna, se bo vršila čez pol ure druga skupščina v zgoraj omenjenem prostoru in z navedenim dnevnim redom, ki sklepa v smislu § 36. brez ozira na število navzočih zadržnikov. Zaključni račun je v zadrugi pisarni članom na vpogled od danes do dneva letne skupščine.

Predsedstvo Učiteljske samopomoči v Ljubljani,

dne 19. februarja 1940.

Ivan Kocijančič s. r., Juraj Režek s. r., predsednik, podpredsednik.

Petek, 15. marca: Velikonočna oddaja; g. Miroslav Zor.

— r V kmetijskem radiu bo v nedeljo, 10. marca, ob 17. uri predaval g. inž. Matija Rus: Pridelajmo več in boljše krme.

jo je spisal naš tovariš predsednik Bulovec, glasbene točke k igri pa je zložil naš tovariš Puntar Vilko.

Na članek tovariša Dodiča, ki je izšel v »Učit. tovarišu« glede mladinskih iger, predlaga tov. Bulovec, naj se naše društvo obrne s pismeno prošnjo na prosvetni oddelek sreskega načelstva, da bi skušal sestaviti seznam vseh mladinskih iger, ki jih posedujejo posamezne šole v srezu in s tem bi se učiteljstvu olajšala izbira mladinskih iger.

Prihodnje zborovanje bo 9. marca na Jeseňicah.

Bulovec A., preds. Rutar L., tajnik.

+ JUU — SRESKO DRUŠTVO KRANJ je zborovalo v soboto, 10. februarja t. l. — Kljub izredno slabemu vremenu je bila udeležba tolikšna kot le na malokaterem dose-daj, kar je posebne hvale vredno. Tudi predsednik tov. Rant France je uvodoma izrazil veselje nad tako lepim odzivom in poudaril potrebo, da se mora članstvo prav v teh časih močno oklepiti svoje stanovske organizacije. Pozdravil je sreskega šol. nadzornika tov. Rupreta. Zatem je pozdravil predavatelja g. Kunsta Viljama, nakar je ta začel s svojim predavanjem, o pouku elektrike v ljudski šoli.

Referat je bil od začetka do konca zanimiv. Od igrač, ki jih imajo učenci po žepih, je prešel do navadne žepne baterije, pa dalje do razredne baterije, odtod do sestave žarnic in naprej preko električnega zvonca, indukcijskega aparata do Moorzejevega aparata, telefona in mikrofona. Vsa svoja izvajanja je demonstriral na svojih miniaturnih napravah (založila Učiteljska tiskarna), kar je napravilo predavanje posebno zanimivo. Med predavanjem je vpletel tudi dosti pedagoških nasvetov in ob zaključku žel za izvajanja buren aplavz. Razvila se je živahna debata, kar je samo dokaz, da je bilo predavanje na mestu in izražena je bila tudi želja, naj bi se podobnih predavanj vršilo več. Tovarišu Kunstu tudi s tega mesta naša topla zahvala.

V situacijskem poročilu je predsednik Rant omenil spremembo v organizaciji, ki je nastala na teritoriju banovine Hrvatske. Podal je tudi tajniško poročilo namesto tov. Zumra, ki je pri vojakih. Iz poročila je razvidno, da je imel odbor dve seji, na katerih je razpravljal poleg drugega tudi o težkem gmotnem položaju učiteljstva in državnega uradništva sploh in izvršil primerne ukrepe za izboljšanje tega brezupnega položaja. Odbor je sklepal tudi o sodelovanju pri Uniji za zaščito dece.

Predsednik je poročal dalje o odseku za obrtno nadaljevalne šole pri sekciji JUU ter poudaril potrebo, naj po teh šolah poučujejo prvenstveno ljudskošolski učitelji, ki pač najbolj poznajo duševnost teh učencev.